

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

UKA 2017/87
16. november 2017
Hans Aronsen

Uunga siunnersuut: Aalisarnej pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. xx. xx. xxxx. 2018imeersoq. (Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoq).

Nuna tamakkerlugu aalisarnej pillugu siammasissumik isumaqigiissuteqarnissaq pisariaqarpoq

Inuit Ataqtigiiit pingaartipparput aalisarnermut inatsit tunngavigalugu aqqissuusseqqittoqassappat avaqqukkuminaatsuusoq aqqissuusseqqinnerup kingorna aningaasaqarnikkut qanoq kinguneqarnissaanik qulaajaasoqartariaqarpoq.

Aalisarnej inuiaqtigiinni aningaasarsiorfitta pingaarnersaraat. Inuiaqtigiinni atugarissaarnej, suliffeqarnej, avammut niuorneq tamarmik aalisarnermut attuumassuteqarput, taamaammatt Inuit Ataqtigiiinni naqissusissavarput piumasariqatsigu inuiaqtigiiit aningaasaqarnerata, suliffissaqartitsinerup, niuernerup, inuillu atugaasa innarlerneqannginnissaat aalajangiusimaneqassasoq. Taamaaliussagutta inuiaqtigiiit tamatta, aalisartuugutta, sulisartuugutta, suliffissuaateqarutta, qinigaagutta paaseqatigiilluta isummavullu naapeqatigiisinniarlugit suliaq ingerlattariaqarparput.

Inuit Ataqtigiiit aamma piumasaraarput naalakkersuinikkut ataqtigiissakkamik, ilinniartitaanikkut ilisimasatigut qaffassaaneq inuussutissarsionnikkullu **sulisussaqaarnikkut** nunamilu suliffissanik piareersaanikkut, suliaqartoqassasoq. Suliassaq annertuvoq inuiaqtigiittullu aalisarnermi annertuumik aqqissuusseqqissagutta ilisimasatigut sulisinnaassuseqarnikkullu siuttunngortariaqarpugut.

Nunarsuarmioqatitsinniik Kalaallit Nunarput ilisimaneqarpoq nunarsuarmi qeqertat annersaringaat sermimik qallersimasoq, issittorsuarmiikkattalu ukiumut piffissap annersaa sinerissami nunatat annertoorsuunngitsut apummik qallersimasartumiittut.

Aamma ilisimaneqarpugut inuiaat imaatigut inuussutissarsionnermik annertuumik naleqartitsilluinnartuusu sugut.

Ullumikkullu imaatigut inuussutissarsiutigut ineriartorluarsimasut siammasissumillu aalisarnikkut atorluaasoqartillugu tamani pissarsiaqaataalluartumik ineriartorfiusarluni. Tamannalu piviusumiitineqartariaqarpoq, aamma suliaq ataatsimoorunneqaruni aarlerinartuniit tamanit ingalassimaneqartissinnaalluni. Piujuannartitsinermullu apeqqut aamma taama pingaartigaaq, kinguaattami nunana manna atugassatut kingornutassaraat. Taamaattumik oqaaseq piujuannartitsineq inatsip aallaqqaataani ersarissuliorfigineqarluni ilaatinneqartariaqartoq Inuit Ataqtigiiinniik isumaqarpugut.

Inuiaqtigiiit pigisai:

Pissuusutit uumassusillit inuiaqtigiiit ataatsimoorullugit pigisaraat. Qulakkeertariaqarporlu ataatsimoorussamik iluaqutaassasut.

Siunertaq:

Ullumikkullu novemberip 16-ni ukioq 2017 Inatsisissatut siunnersuut manna nerrivimmut qaqillugu suliassarilerparput. Inatsisartut, naalackersuisut inuussutissarsiortullu qutsavigerusuppagut suliassap matuma ikkarnartuinik qulaajaalluta qaquitseqatigiinnitsinnut.

Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiillu akornanni **aalisarnerup iluani naligiinnginnerup annertusiartortup** akiornissaa siunertaralugu suliaq sammiveqartinniagarput Inuit Ataqaatigiinniik kajungeralugu apeqqutinut qulaajaanissaq peqqissaartumik suleqataaffigissagatsigu matumani oqaatigissavarput.

Kommuninut sunniutissai takorlooruminartupilussuupput.

Kommunini innuttaasunut qanittumik suliaqartuusuni, aalisarnerup iluanaarutaalluurtup siammassinnerusumik atuutileqqinneratigut makku sunniutigissaartumik ineriartuutaalersussatut naatsorsuutigineqarsinnaapput.

Angallatillu amerlasoorsuunngikkaluartut sinerissamut aalisarnikkut siammaanneqarnerini inuussutissarsiuteqarnikkut suliffissatigullu ineriartuutaasariaqarpoq. *Tamannali iluatsissappat Naalackersuinikkut ataqaatigiissakkamik sulinissaq pisariaqarpoq.*

Sumiiffigisani assigiinngitsuni raajarniarnikkut aalisakkanillu allanik aalisartitsilernikkut akileraarutitigut pissarsiarisartagassat inuiaqatigiinnut atugarissaarnerulernissamut sunniuteqarluassasutaaq naatsorsuutigisariaqarpoq.

Suliffiit:

Maani najugaqartuni nuannarineqarluartut tassaapput imaani inuussutissarsiutit, taamaattumik ilisarnaatigaarput inuiaat ullumikkut nunatsinni najugaqartut tamaannarmik tassaasut imaatigut inuussutissaqarnermik annertusiartortumik tunngaveqartut naalackersuinikkullu silatumik suleriuseqarluni tunngavilerneqartariaqarluni.

Aalisarnermut inatsisiliassaq:

Aalisarnermut inatsisissaq manna tassaannaangilaq siornatigut suliaasunut sanillersuunneqarsinaasoq, allannguinnimmi annertuunik piareersarluangasunillu malitseqartinneqassappat apeqqutinik ilaatigut imaannaangissinnaasunik akisassartalinnik imaqaartussaaavoq.

Inuit Ataqaatigiinniillumi isumaqarpugut Aalisarnerup pillugu Inatsisartut inatsisaata allannguutissaasa pitsaaqutaanik pitsaannequtaasunillu peqqissaartumik qulaajaasoqartariaqarpoq.

Ukiut arlallit naalackersuinikkut oqallisiguarparput nunatsinni inuiaqatigiit pisuussutaasa uumassusillit qanoq ililluni naapertuunnerpaamik aaqqissuussivigineqarsinnaanersut. Inuiaqatigiit pisuussutaat inuiaqatigiinnut tamatsinnut pitsaanerpaamik iluaqutaanissaat anguneqassappat pingaarutilinnik akuerisassaarpugut.

Pisuussutininik uumassusilinnik atuinermi aningaasarsiornikkut patajaassuseqarnissaq, suliffissaqartitsinikkut periarfissiinerunissaq, tunitsiveqarnikkut tunisassiorfeqarnikkullu annertusaanissaq tunisassianillu naleqarnerulersitsinissaq, aalisartoqassutsikkut aamma aqumiunik nunaqavissunik aallaaveqarnerunikkut sulisartoqarnikkut annertusaanissaq, minnerunngitsumik ingerlatseqatigiiffiit aalisartullu siammasinnerusut ingerlalluarsinnaassuseqarnerisigut nunatta inuisalu aningaasaqarniarnikkut siuarsarnerqarnissaasa aamma qulakkeerneqarnissaa.

Nutarterinermilu qulakkiigassatut pingaartilluinnangaraarput, siunissami inuiaqatigiit aalisarnermik tunngaveqartut aammalu kinguaariit nikittarneranni inuiaqatigiinni ilisimasaniq avitseqatigiinnikkut pigisaqartuarnissarput. Taamatullu aalisarneq aqutugalugu suliffissaqartitsiniarnikkut inuit sulisartut sapinngisamik amerlasuut piomassuseqarluartullu suliffissaqartuarsinnaanerataq aqutissiuunneqartariaqartoq. *Inuit Ataqtigiit isumaqarput aalisarneq inuiaqatigiinnut aningaasarsiornikkut iluaqutaasumik aqqissuuteqqinneqassasoq/inatsit naammassineqassasoq.*

Taamaammat una uteqqillara; Inatsit atuutilertussa q tunngavigalugu aqqissusseqqittoqassappat taava aningaasaqarnikkut kingunerisassai aamma paaseqaassallugit qulakkeeqaarsimasariaqartoq isumaqarpugut. Tamannalu Inatsisartut ataatsimiititaliaanni pingaaruteqartutut isigalugu peqqissaartumik suliarineqarnissaa avaqquneqarsinnaanngilaq.

Suliaq aallartippoq misissugassat qulaajarumasallu tamaasa misissorsimatinnagit misissorneqartariaqarput. Kissaatingaarput aalisarnermik inuussutissarsiut nunatta aningaasaqarneranut taamak pingaaruteqartigisoq peqqissaartumik aalajangernissamut tunngavissanik misissuilluarsimanikkut qulaajaavigineqaaqassasoq. Taamatullu sulisoqassappat Inatsisartut ataatsimiititaliaasa piffissaqarlutik aamma peqqissaartumik sulisinnaanissaat qulakkeerumallugit tuaviuussaangitsumik sulinissaannut periarfissalerneqartariaqarput.

Matumanissaaq pingaartilluinnarparput Inatsisartuni sulinissatsinni aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut, aamma tunitsivinnik tunisassiorfinnillu ingerlataqartut, minnerunngitsumillu kattuffiit, suliniaqatigiiffiit, aalisarnikkullu susassaartut tamaasa akuutillugit inuiaqatigiinni aalisarnermik inuussutissarsiuteqarnerup pitsaanerpaamik ataatsimoorfiusumillu angusaqarfiunissaa siunertaralugu suleqatigiittoqarnissaa.

Nuna tamakkerlugu siammasissumik naaperiuteqarfiusumik suliaq naammassisariaqarpoq.

Qulaanilu apeqqutinut tapiliullugu makku akineqartariaqartutut isingaavut.

Avataasiorneq sinerissornerlu:

Avataasiorluni sinerissallu qanittuani aalisarnikkut pisassat agguangaanerisa 50/50-mut agguarneqartarnissaasa siunissami naalakkersuisut akisussaaffimmik tigusernerat innarlissavaa? Siunertaasorlu inuussutissarsiutit inuiaqatigiit ataatsimoorullugit pigisaasa naalakkersuinikkut aqunneqalernissaannut sunniutissai suuppat?

Ukiut amerlassusaat pillugu isumaqatigiilerneq

pisassiissutinik tiguneqartussanik uterartitsinermi suliaqarnermi susassaartut peqatigalugit ukiut amerlassusaat naleqqunnerpaat nassaarineqartariaqarput

Inatsimmi ippinnartut:

§ 3-mi oqaasertani oqaatsit atorneqartut ilaat apeqqusersornarput, ilaatigut oqaatsinik atuinitsinni isumalersuinikkut paattuungassutaasinnaasutut isigalugit. .

Misileraalluni aalisarnermut kisermaassisinnaanermut periuseq atuutilersinneqassasoq naalakkersuisut oqarput, tassani misileraalluni aalisarnissamut taamaalillunilu aalisakkanik sumiiffinnillu nutaanik misissuinissamut aalisartut aningaasaqarnikkut kajumissuseqartinneqarnissaat anguniarlugu.

Misileraanerup pilerinarpallaartannginnerangaasarnera aalisagartassat raajartassalluunnit ilaannik **Nunatta Pisassiissutinik Peqqumaateqarfiliornikkut**

(kvotebank) aningorneqarsinnaasoq Inuit Ataqatigiit soqutiginarluinnartut isingaarpur. Taamaalluni NPP-nik (kvotenik) annertussusillikkanik attartorluni misileraanermik ingerlatisoqarsinnaaneraniq isumaqartillugu.

Aningaasaliisartut:

Ullumikkut allannortiterinerup aallarnisarnissaanut sinaakkutissanik misissuititsilernissami, aningaasatigut kingunissaasut aarlerisaarisarutigineqartut arlaqarpur annertullutillu. Tamakkununga ilaavoq aningaasaliisartut nunatsinneersut tunuarsimaarnerulernissaat.

Ilisimaarilluarparpur aalisartitserusullutik nunatsinnut iserusuttut amerlaasuujummata, allaat aalisarnikkut kinguaariit nikinnissaannut piserusuttut nunatta avataaneersut ullumikkut aalisartiteqatigiiffissuarnik pilerigineqarluninartut. Aamma ilisimavarpur aalisarnermut tunngasuni aningaasaliisartut tassaasut nunatsinni aningaaserivik aalisartitseqatigiiffissuillu. Taamaattumik naalakkersuisut apererusunnarpur aningaasaliisartut kikkuuppat aamma suleqarfinni aningaasaliisartuni qanoq imminnut attuumassuteqartigaat.

Aalisarnermut inatsimmi apeqqusikkat:

Aalisarnermut inatsit eqqartortillugu kikkut aalisarsinnaatitaassanersut sukumiisumik iserfiginngitsoorsinnaanngilarpur. Massakkut atuuttut malillugit inuiaqatigiinnut aalajangersimasumik attuumassuteqarneq ukiullu kingulliit marluk nunatsinni najugaqarsimanissaq piunasaqaatini pingaarnerpaajusut nalimmassaqqittariaqarsoraagut.

Kikkut aalisarsinnaatitaanerannut tunngasut sukumiinerusumik ataatsimiititaliamiit oqaluuserineqarnissaat kissaatigissavarpur.

Ilaatigut eqqartortikkusussinnaavarpur nunatsinni pisuussutiniq uumasunik uumaatsunillu atuisinnaatitaanerit nalimmassaqatigiisinneqarnissaat.

Aalisariutiniq piginnittuussuseq eqqarsaatigalugu § 7, imm. 3, nr. 2-imi aalajangersagaq taamaallaat angallatip nalingata 2/3-ianut tunngasuuvuq. Taava tassunga tunngatillugu paaserusupparpur aningaasaliissutissat sinneri avataaneersunit aningaasaliiffigineqarsinnaassanersut, taamalu avataanersut toqqaannanngitsumik piginneqataanermut ammaanreqassanersut.

Takornariartitsineq inuussutissarsiutissatsitut pingaarnerit ilaattut ineriartortikkusoqarpur. Tamatumalu malitsigisaanik inuussutissarsiutiginaq aalisartitsineq annertoq ingerlanneqalersinnaasoq naatsorsuutigisariaqarpur. Eqalunniartitsinerit, saarullinniartitsinerit, qanoq annertutigisumik ingerlanneqarsinnaassappat, qanorlu amerlatigisunik pisaqartoqarsinnaassava? Apeqqutit taama ittut ataatsimiititaliamit isumaliutigilluarneqassasut neriutigaarpur.

Aalisarsinnaanermut akuersissutit avataasiornermut tunngasut annerpaamik 33,3%-mut inissinneqarsimappur, kisiannili naalakkersuisut periarfissinneqarpur taanna avaqqunneqarsinnaanngorlugi immikkut aalajangersaasinnaanngortillugit. Aalajangiisoqassagaluarpat pisassiissutiniq piginnittuussutsip annerpaaffissaata 33,3%-mut killeqarnera ilumut sanioqqunneqarsinnaassasoq taava immikkut akuersinikkut aalajangersakkap atuutisngikkallarnerqarnera piffissami aalajangersimasumi taamaallaat atuutissasoq inatsimmi erseqqissumik aalajangersarneqassasoq kissaatigissavarpur.

Pisassiissutit tamarmiusut amerlassusii ukiuni makkunani ukiumiit ukiumut aalajangersarneqartarpur. Tamatuma malitsigisaanik ungasinnerusumut pilersaarusionerq aningaasaliissarsiornerlu ajornakusoortarpoq. Pilersaarusionerq aningaasaliissarsiornerlu oqilisarniarlugit Inuit Ataqatigiinniit siunnersuutigerusupparpur pisassiissutit tamarmiusut amerlassusii suliasanut sunnuteqarnerusunngorlugit aaqquunneqaaqqittariaqartoq. Soorunami piffissami

pisassiiviusumi piujuaannartitsineq navianartorsiortinneqalissannqilaq.

Aalisarnermik killilersuineq eqqarsaatigalugu aamma imartat uumasooqassusermut pingaaruteqarlulinnartut, soorlu suffisarfiit ingerlaarfiillu immikkut illersugaanissaat ilanngullugu aalisarnermut inatsisiliornermi aalajangersaavigineqarnissaa pitsaasutut isigaarput.

Silap kissakkiartornera ilutigalugu aalisakkat allaasut takkuttalerput, aammalu ukiup ilaannaa ilaatigut takkusimaartarlutik. Assersuutigalugu avaleraasartut ukiup ilaannaani Tunup imartaanut takkuttarput. Ukioq naallugu piniagassaangitsut piniarumallugit umiarsuarmik attartorluni piniarneqarnissaannut periarfissat eqaannerunissaat isiginiarneqartariaqarpoq. Aamma siunertanut aalajangersimasunut sammisumik atugassanik pisassiissuteqartoqarsinnaangussappat umiarsuarmik attartorluni aalisarnek periarfissatsialaasinnaavoq.

Aalisartut ilisimasaat inatsimmi sumiginnarneqannginnissaat Inuit Ataqtigiinniit pingaarteqaarput. Aalisarnermut siunnersuisooqatigiit uumasorsiumik inuttaqarnissaat oqaatigineqarmat tupinnanngilaq tulluarlunilu. Aalisartut ilisimasaannik aalajangersimasumik katersisoqarnerisigut taakkulu siunnersuinerimi atorneqartarnerisigut qularnanngilarput aalisartut akisussaaqataanerit annertusaaqataassasoq.

Aalisarnermik siunnersuisooqatigiit tusarniarneqartarnissaa inatsisitigut naqissuserneqarnissaa Inuit Ataqtigiinniit piumasaraarput.

Aalisakkat ilaat ukiup ilaannaani takkusimaartartillugit, soorlu saarullit piffiit ilaanni taamaattartut, qularnanngilarlu sila allanngoriartortillugu aalisakkanik allanissaaq ukiup ilaannaa takkuttoqartarumaartoq, taava ataavartumik tunitsiviliorneqarnissaaq ilaanni akilersinnaassannqilaq. Kisianni iluaqtigisinnaasariaqarpavut soorlu puttasunik tunitsiveqarnikkut. Taamaammatt tunitsiviit puttasut qaqugukkut atorneqarsinnaanerit pillugu eqaannerusunik aalajangersagaliortoqarnissaa periarfissaatikkusupparput.

§ 14-imi angallatillit kisimik aalisarsinnaatitaanerit pisassallu tassungaannarmut atortussaanerit erseqqissarluarneqassasoq kissaatigaarput tassami toqqaannanngitsumik pisassiissutinik piginnittoqalersinnaasarmat. Assersuutigalugu piniutinik akisuunik peqarluni, aalisarsinnaanermulli akuersissummik peqarani, taava angallataatilimmut isumaqatigiissuteqaraanni angallattaa attartortarniarlugu taava assersuutigalugu aalajangersimasumik nunatsinnut aalajangersimasumik attuumassuteqarnissaaq avaqqutaarneqarsinnaanngussaaq.

Pinngortitaq allanngorartuutuvoq, taamaammallu aamma pisassiissutit tamarmiusut allanngorarsinnaapput. Pisassiissutit ikileriarujussuassagaluarpata taamalu aalisariutit ikilissineqassagaluarpata ikilisaanerup qanoq pinissaa najoqqutassiorneqareersimassasoq kissaatigaarput.

Aalisariutikkillsaariataarsinnaanermut aningaasaateqarfimmik sillimmateqassanerpugut? Taamaalisusagaluarutta taanna kikkunnit aningaasalersorneqassava?

Aalisarnek inuussutissarsiutitut pigiinnarumagutsigu imartat paarilluartariaqarpavut. Mingutsinneqarnerit killilersimanegartariaqarpoq aamma piniutaarsiutit eqqarsaatigalugit. Taamaammatt piniutaarsiutit kikkunnit akisussaafigineqarnerit erseqqissumik inatsisiliorneqarsimassasoq inassutigissavarput. Nunat aalisartoqarfiit allat periaasii ilinniarfigissagutsigit piniutit eqqunneqarnerini akitsuusiisoqartarsinnaavoq piniutit annaaneqassagaluarpata salinermut atorneqartussanik.

Nunatta aalisarnikkut oqartussaaffiata avataani aalisarnek eqqarsaatigalugu pisassiissutinik nammineerluta pisarsinnaanngikkallakkatsinnik niuruteqarluni

nunani allani aalisarnissamut periarfissaqartuarnissarput aamma ammaffigaarput, kisiannili pisassiisarnermi nunaqavissut salliutinneqartuarnissaat piumasarissavarput.

Suliassaq manna inuiaqatigiinnut tamanut aningaasaqarnikkut eqquinerlunngitsumik suliarineqarnissaa Inuit Ataqtatigiinniit pingaaruteqarluinnartilluinnarparput. Apeqqutinik sunilluunniit nalilersuilluarnikkut suleqatigiissutigineqarluni ingerlanneqarnissaa aammalu attuumassuteqartunit tamanit peqataaffigineqarnissaata eqqummaariffiujassasut sakkortuumik kaammattuutigaavut.

Kukkunerimmi takussutissartai siulliujuunangillat, sukumiisumillu qulaajanikkut apequtinullu tamanut sapiissuseqarluni ineriartornermut iluaqutaasut innarlernaveersaarnissaat ilungersuunneqarsimatillugit ajornartorsiutaalerumaartussat siornigersimaneqarsinnaasut Inuit Ataqtatigiinniik innersuusutingaavut.

Ataqtatigiinnerummi ikioqatigiinnerullu silatussusermik pitsaassusermillu qularnaarinnitsissavaatigut.

Nuna nukittunerusoq, pissaqarnerusoq nammineernerusorlu kinguaassanullu kingornutassiarinissaa Inuit Ataqtatigiit anguniangaraat.

Inuit Ataqtatigiinniik taamatut oqaaseqarluta suliamut aallarniutaasumik Aalisarnermut piniarnermut nunalerinermullu ataatsimiititaliami ilaasortaasunut tamanut peqqissaartumik suliaqarnissaamik kissaalluta ingerlateqqipparput.